

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Гуманітарно-педагогічний факультет

Кафедра української філології

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан ГПФ
Людмила Станіславова
2023 р.

СИЛАБУС

Навчальна дисципліна **Психолінгвістика**

Освітня програма **Середня освіта. Українська мова і література**

рівень вищої освіти **другий (магістр)**

Загальна інформація

Позиція	Зміст інформації
Викладач(і)	Гавриш Марія Михайлівна
Профайл викладача	https://ukr.khmnu.edu.ua/gavrysh-mariya-myhajlivna/ , сайт кафедри української філології
Е-mail викладача(ів)	havryshm@khmnu.edu.ua
Контактний телефон	0678113050
Сторінка дисципліни в ІСУ	https://msn.khmnu.edu.ua/course/view.php?id=9406
Навчальний рік	2022-2023
Консультації	Очні: середа, 3-а пара, 4-420; он-лайн: за необхідністю та попередньою домовленістю

Характеристика дисципліни

Статус дисципліни	Форма навчання	Курс	Семестр	Загальний обсяг		Кількість годин						Форма семестрового контролю			
				Кредити ЄКТС	Заліки	Аудиторні заняття				Індивідуальна робота студента	Самостійна робота, в т.ч. ІРС	Курсовий проект	Курсова робота	залік	іспит
						Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття						
В	Д	1	1	4	120	54	36		18		66			+	
В	З	1	1	4	120	12	6		6		108			+	

Анотація навчальної дисципліни

Курс «Психолінгвістика» викладається для студентів філологічних спеціальностей університетів як підсумковий у циклі лінгвістичних дисциплін. Курс є завершальним етапом вивчення мовних дисциплін, на якому студент отримує знання про глибинні зв'язки мови, мислення та психології. Необхідність цієї дисципліни визначається потребою в оволодінні майбутніми викладачами української мови сучасними знаннями про проблематику лінгвістичної науки.

Мета і завдання дисципліни

Мета дисципліни – ознайомлення студентів з етапами становлення психолінгвістики як науки, із засадами психолінгвістичної теорії, закономірностями її функціонування в системі мовознавчих і

психологічних дисциплін; формування умінь аналізувати мовні явища як об'єктивацію багатофакторної діяльності людини.

Завдання дисципліни – ознайомити з основними поняттями і термінами психолінгвістики; розглянути теорії виникнення мови (філогенез); процес становлення і розвитку мовлення окремого індивіда (онтогенез); усвідомити психолінгвістичні проблеми мовленнєвого мислення; показати шляхи використання психолінгвістичних досліджень у практичному досвіді психологів і лінгвістів, ознайомити студентів з особливостями психолінгвопедагогічної підготовки як складової цілісної системи професійної парадигми вчителя-словесника.

Очікувані результати навчання

Студент, який успішно завершив вивчення дисципліни, повинен: оперувати основними поняттями й термінами психолінгвістики; аналізувати етапи філогенезу та онтогенезу мовлення з погляду новітніх напрямів сучасної лінгвістики; усвідомлювати сутність процесів породження, сприйняття та розуміння мовлення; планувати, організовувати, здійснювати і презентувати прикладне дослідження в галузі психолінгвістики.

Тематичний і календарний план вивчення дисципліни

Тематичний план дисципліни для магістрантів денної форми навчання

№ ти жн я	Тема лекції*	Тема практичного заняття*	Самостійна робота студентів		
			Зміст	Год.	Література
1	2	3	4	5	6
1	Тема 1. Психолінгвістика як наука. Предмет, об'єкт і завдання психолінгвістики.	Психолінгвістика як наука. Предмет, об'єкт і завдання психолінгвістики. Історія становлення психолінгвістики	Опрацювання лекційного матеріалу та завдання для самостійної роботи, підготовка до усного опитування.	4	[2, 7, 9, 11]
2	Тема 2. Історія становлення психолінгвістики		Опрацювання лекційного матеріалу та завдання для самостійної роботи, підготовка до практичного заняття за темами №1-2. Виконання тестів №1.	4	[2, 7, 9, 11]
3	Тема 3. Методи психолінгвістичних досліджень	Методи психолінгвістичних досліджень. Дискурс-аналіз у психолінгвістиці	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до письмового опитування	4	[7, 9, 11, 13]
4	Тема 4. Дискурс-аналіз у психолінгвістиці		Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття за темами №3-4. Підготовка презентації.	4	[7, 9, 11, 13]
5	Тема 5. Фреймовий аналіз у психолінгвістиці	Фреймовий аналіз у психолінгвістиці. Психолінгвістичний аналіз мовлення. Моделі і теорії породження мовлення	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до захисту реферату.		[1, 2, 6, 7, 8, 9, 11]

6	Тема 6. Психолінгвістичний аналіз мовлення. Моделі і теорії породження мовлення	Психолінгвістичний аналіз мовлення. Моделі і теорії породження мовлення.	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до письмового опитування.	4	[1, 2, 6, 7, 8, 9, 11]
7	Тема 7. Психолінгвістичні аспекти сприйняття мовлення		Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття за темами №7-8. Виконання тестів №2.	4	[1, 2, 6, 7, 8, 9, 11]
8	Тема 8. Формування мовленнєвої діяльності в онтогенезі	Психолінгвістичні аспекти сприйняття мовлення. Формування мовленнєвої діяльності в онтогенезі.	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до захисту реферату.	4	[1, 3, 6, 7, 8, 9, 11]
9	Тема 9. Вікова психолінгвістика		Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до захисту реферату.		[1, 4, 7, 9, 10, 11, 13]
10	Тема 10. Мовна особистість у психолінгвістиці	Вікова психолінгвістика Мовна особистість у психолінгвістиці	Опрацювання лекційного матеріалу та завдання для самостійної роботи, підготовка до практичного заняття за темами №9-10, підготовка презентації. Виконання тестів №3.	4	[1, 3, 6, 7, 8, 9, 11]
11	Тема 9. Двомовність у світлі психолінгвістичних досліджень		Опрацювання лекційного матеріалу та завдання для самостійної роботи.	4	[4, 7, 9, 11, 13]
12	Тема 12. Норма і патологія в мовленні	Двомовність у світлі психолінгвістичних досліджень. Норма і патологія в мовленні	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття за темами № 11-12, підготовка до наукового повідомлення.	4	[4, 7, 9, 11, 13]
13	Тема 13. Теорія мовленнєвого впливу і психолінгвістика спілкування		Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до усного опитування.	4	[4, 7, 9, 11, 13]
14	Тема 14. Мовне навіювання. Особливості нейролінгвістичного програмування	Теорія мовленнєвого впливу і психолінгвістика спілкування Особливості нейролінгвістичного	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття за темами	4	[4, 7, 9, 11, 13]

		програмування	№ 13-14, підготовка до наукової дискусії.		
15	Тема 15. Основи етнопсихолінгвістики		Опрацювання лекційного матеріалу та завдання для самостійної роботи, підготовка до практичного заняття за темою № 15-16, підготовка наукового повідомлення.	4	[1, 4, 7, 9, 10, 11, 13]
16	Тема 16. Типологія мовних спільнот і особистостей	Основи етнопсихолінгвістики. Типологія мовних спільнот і особистостей	Опрацювання лекційного матеріалу. Виконання тестів №5.	2	[1, 4, 7, 9, 10, 11, 13]
17	Тема 17. Теорії міжкультурної комунікації		Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття за темами №17. Підготовка до КР	2	[1, 4, 7, 9, 10, 11, 13]
18	Тема 18. Використання психолінгвістичних знань у процесі викладання гуманітарних дисциплін	Теорії міжкультурної комунікації. Використання психолінгвістичних знань у процесі викладання гуманітарних дисциплін	Захист психолінгвістичного дослідження	2	[1, 4, 7, 9, 10, 11, 13]
			Всього	66	

Примітка: *Лекції проводяться щотижня по дві години, практичні - через тиждень.

Тематичний план дисципліни для магістрантів заочної форми навчання

№ тижня	Тема лекції*	Тема практичного заняття*	Самостійна робота студентів		
			Зміст	Год.	Література
1	2	3	4	5	6
1	Історія становлення психолінгвістики	Історія становлення психолінгвістики	Опрацювання лекційного матеріалу та завдання для самостійної роботи, підготовка до практичного заняття за темою №1. Виконання тестів №1.	32	[2, 7, 9, 11]
2	Формування мовленнєвої діяльності в онтогенезі	Формування мовленнєвої діяльності в онтогенезі	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття за темою №3. Виконання тестів №2.	26	[1, 3, 6, 7, 8, 9, 11]
3	Двомовність у світлі психолінгвістичних досліджень. Норма і патологія в мовленні	Двомовність у світлі психолінгвістичних досліджень. Норма і патологія в мовленні	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття за темою № 5, підготовка до наукового повідомлення.	26	[1, 4, 7, 9, 11, 12, 13]

4	Основи етнопсихолінгвістики	Основи етнопсихолінгвістики	Опрацювання лекційного матеріалу. Виконання тестів №5. Проведення соціолінгвістичного дослідження.	24	[1, 4, 7, 9, 10, 11, 13]
				Всього	108

Політика дисципліни

Організація освітнього процесу в університеті відповідає вимогам положень про організаційне і навчально-методичне забезпечення освітнього процесу, освітній програмі та навчальному плану. Магістрант зобов'язаний відвідувати лекції і практичні заняття згідно з розкладом, не запізнюватися на них, домашні завдання виконувати відповідно до графіка. Пропущене практичне заняття магістрант зобов'язаний опрацювати самостійно в повному обсязі і відвітати перед викладачем не пізніше, ніж за тиждень до чергової атестації. До практичних занять магістрант має підготуватися за відповідною темою і проявляти активність. Індивідуальні домашні завдання теж мають бути виконані своєчасно.

Критерії оцінювання результатів навчання

Кожний вид роботи з дисципліни оцінюється за чотирибальною шкалою. Семестрова підсумкова оцінка визначається як середньозважена з усіх видів навчальної роботи, виконаних і зданих позитивно з урахуванням коефіцієнта вагомості. Вагові коефіцієнти змінюються залежно від структури дисципліни і важливості окремих видів її робіт.

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів денної форми навчання у семестрі за ваговими коефіцієнтами

Аудиторна робота				Самостійна робота		Семестровий контроль
Практичні завдання	Письмове опитування	Усне опитування	Контрольна робота	Тестування	Психолінгвістичне дослідж.	Залік
ВК: 0,2	0,1	0,1	0,2	0,1	0,3	За рейтингом

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів заочної форми навчання у семестрі за ваговими коефіцієнтами

Аудиторна робота			Самостійна робота	Семестровий контроль
Практичні завдання	Письмове опитування	Контрольна робота	Тестування	Залік
ВК: 0,2	0,2	0,4	0,2	За рейтингом

Оцінювання тестових завдань

Тематичний тест для кожного студента складається із двадцяти тестових завдань, (кількість варіантів відповіді у кожному тесті – п'ять). На тестування відводиться 20 хвилин. Студент проходить тестування в онлайн режимі у модульному середовищі для навчання MOODLE. При отриманні негативної оцінки тест слід перездати до терміну наступного контролю.

Підсумкова семестрова оцінка за інституційною шкалою і шкалою ЄКТС встановлюється в автоматизованому режимі після внесення викладачем усіх оцінок до електронного журналу. Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС наведені у таблиці.

Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС

Оцінка ЄКТС	Інституційна інтервальна шкала балів	Інституційна оцінка, критерії оцінювання	
A	4,75–5,00	5	Відмінно – глибоке і повне опанування навчального матеріалу і виявлення відповідних умінь та навичок
B	4,25–4,74	4	Добре – повне знання навчального матеріалу з кількома незначними помилками Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, але достатнє
C	3,75–4,24	4	Добре – в загальному правильна відповідь з двома-трьома суттєвими помилками
D	3,25–3,74	3	Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, але достатнє для

				практичної діяльності за професією
E	3,00–3,24	3	Нез	Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, що задовольняє мінімальні критерії оцінювання
FX	2,00–2,99	2		Незадовільно – безсистемність одержаних знань і неможливість продовжити навчання без додаткових знань з дисципліни
F	0–1,99	2		Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота і повторне вивчення дисципліни

Контрольні питання з дисципліни

1. Виникнення психолінгвістики; предмет психолінгвістики; термін «психолінгвістика»; теоретичне і прикладне значення психолінгвістичних досліджень. Зв'язок психолінгвістики з іншими науками.
2. Психолінгвістика як міждисциплінарна сфера знань.
3. Контакти мовознавства і психології: В.фон Гумбольдт, Г. Штейнталь та асоціативна психологія (Ч. Осгуд і Дж. Міллер).
4. Три сторони мовних явищ, що виділяються психолінгвістикою.
5. Концепція Московської психолінгвістичної школи.
6. Гіпотези про походження мови в онтогенезі.
7. Трансформаційний напрям у психолінгвістиці (Н.Хомський).
8. Поняття про людську комунікацію. Моделі комунікації.
9. Ідеї І.А. Бодуена де Куртене і А.А. Потебні у психолінгвістиці.
10. Періоди становлення психолінгвістики.
11. Основні гіпотези про співвідношення мови, мови і мислення.
12. Мова і її функції.
13. Місце мови в системі психічних процесів.
14. Оволодіння іноземними мовами як психолінгвістична проблема.
15. Фоносемантика як розділ психолінгвістики.
16. Психосемантика як розділ психолінгвістики.
17. Тенденція і напрями в сучасній психолінгвістиці. Психолінгвістичні особливості реклами.
18. Сприйняття і розуміння мови.
19. Формування мовного висловлювання.
20. Мова і мислення в концепції Л.С. Виготського.
21. Особливості внутрішньої мови. Норма і патологія мови. Класифікація форм мовних порушень.
22. Етапи становлення мови дитини: етап активного зростання словникового запасу.
23. Етапи становлення мови дитини: засвоєння звукового ладу мови.
24. Етапи становлення мови дитини: засвоєння лексики і семантики.
25. Етапи становлення мови дитини: засвоєння словотворення і морфології.
26. Розуміння тексту як психолінгвістична проблема.
27. Психолінгвістика і логопедія.
28. Експериментальні методики у психолінгвістиці
29. Рівнева організація психолінгвістичних одиниць.
30. Рефлексія мовлення за Л. І. Божович і Є. Д. Божович.
31. Мовна свідомість (П. Я. Гальперін).
32. Мовленнєва діяльність як предмет формування її у дітей. Особливості формування мовленнєвих дій.
33. Мовленнєві завдання, їх лінгвістична і психологічна специфіка.
34. Планомірно-поетапне формування мовленнєвих дій:
35. Виформування усвідомлюваних мотивів – цілей.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник . Київ : ВЦ «Академія», 2009. 376 с.
2. Бацевич Ф. С. Філософія мови: Історія лінгвофілософських учень : підручник. Київ : ВЦ «Академія», 2011. 240 с.
3. Домрачева І. Р., Аксьонова І. О. Основи мовленнєвої діяльності: навч. посіб. Вінниця, 2018. 101 с.
4. Засекіна Л. В., Засекін С. В. Вступ до психолінгвістики (<http://elib.oa.edu.ua>).
5. Засекіна Л. В., Пастрик Т. В. Основи психології та міжособове спілкування: навч. посіб. 2-е вид. Київ, 2018. 216 с.
6. Кайдалова Л. Г., Пляка Л. В. Психологія спілкування :навч. посіб. Харків, 2011. 132 с.

7. Калмикова Л. О. Психологія мовлення і психолінгвістика: навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / Л. О. Калмикова, Г. В. Калмиков, І. М. Лапшина, Н. В. Харченко. Переяслав-Хмельницький : Переяслав-Хмельницький пед. ін-т, 2008. 325с.
8. Калмикова Л. О. Формування мовленнєвих умінь і навичок у дітей: психолінгвістичний та лінгвометодичний аспекти. Київ : Фенікс, 2003. 300 с.
9. Куранова С. І. Основи психолінгвістики: навч. посіб. Київ: ВЦ «Академія», 2012. 208 с.
10. Манакін В. М. Мова і міжкультурна комунікація: навч. посіб. Київ: ВЦ «Академія», 2012. Сугестивні технології маніпулятивного впливу : навч. посіб.; за заг. ред. Є.Д.Скулиша. Київ: ЗАТ «ВІПОЛ», 2011. 248 с.
11. Савінова Н. В., Берегова М. І. Психолінгвістика : Навчально-методичний посібник. Миколаїв: видавець Торубара В.В., 2020. 92 с.
12. Сугестивні технології маніпулятивного впливу : навч.посіб. / за заг. ред. Є. Д. Скулиша. Київ : ЗАТ ВІПОЛ, 2011. 248 с.
13. Холод О. Соціальні комунікації: соціо- і психолінгвістичний аналіз: навч. посіб. Київ : Київський міжнародний університет; Українська асоціація психолінгвістів, 2010. 350 с.